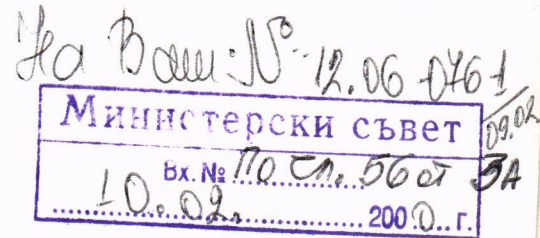

АГЕНЦИЯ ЗА БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА
ПРИ МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

№ 12-06-076-1
09.02.2000 г.

бул. "Дондуков" № 2, София 1000
тел. : 986 1492; 986 6098; 986 7068
факс : 986 7122

До
г-н Александър Праматарски
- министър без портфейл

Уважаеми господин министър,

Приложена Ви изпращаме информация за дейността на
Агенцията за българите в чужбина при Министерския съвет за 1999
година.

Същата информация е предоставена и на г-н Иван Костов -
министър-председател на Република България.

Приложение: според текста

С уважение,

Доц. д-р Пламен Павлов

Председател

АГЕНЦИЯ ЗА БЪЛГАРИТЕ В
ЧУЖБИНА
ПРИ МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ

№ 12-06-076-1
..... 09.02. 2000 г.

бул. "Дондуков" № 2а, София 1000
тел. 986 14 92 и 986 70 68
факс 986 71 22

ИНФОРМАЦИЯ

от гоц. Пламен Павлов - председател на Агенцията за българите в чужбина
при Министерския съвет

ОТНОСНО: дейността на Агенцията за българите в чужбина при Министерския
съвет през 1999 година.

УВОДНИ БЕЛЕЖКИ

Настъпилите сериозни политически, социални и икономически промени напоследък у нас създадоха предпоставки за осъществяването на единна държавна политика спрямо сънародниците ни в чужбина. В този смисъл България се нуждае от нов образ на своята духовна, материална и политическа култура. Българите в странство, исторически утвърдени като неразделна част от българската нация, са призвани да утвърждават в страните на пребиваването им постиженията на тяхната първородина да лобират за популяризирането на възможностите на страната ни в различни области и да съдействат за по-нататъшното ѝ развитие. Смыслът на тази стратегия е възстановяване, запазване и развитие на българското етнокултурно самосъзнание; създаване на условия за изграждане и организационно укрепване на структурите на българските общности, изготвяне на нормативна база, създаване на условия за духовното приобщаване на нашите сънародници към родината.

Създадени в резултат на различни причини и обстоятелства, отделните български общности и малцинства се развиват в разнообразни политически, географски, икономически, културни, религиозни и етнически условия. Това предопределя до голяма степен специфичното състояние и проблемите, пред които са изправени нашите сънародници по света.

Макар и конституционно прокламирани правата на българите в някои държави (СР Югославия, Румъния, Молдова, Украйна) и тяхната национална изява не винаги се

осигуряват на практика - не се изучава в достатъчна степен български език, ограничават се културни и религиозни прояви, стагнира се икономическото им развитие, налагат им се административни, митнически, финансови и други пречки. Независимо от това българските общности в посочените по-горе страни, както и в Албания, Хърватия, Русия, Татарстан, Крим, Грузия, Казахстан се възраждат и създават условия за културна и обществена изява. В Букурещ се създаде Български лицей, в Одеса - Български културен център (погномогнат финансово от премиера на Р България), продължава по нататъшната успешна дейност на Културно-информационния център на българското национално малцинство "Цариброд - Босилеград". Наред с другите институции на българската общност в Унгария (Републиканското самоуправление, Дружеството на българите, Българското училище, Българската православна църква в Будапеща) се строи и параклис. Един от лидерите на българите там, г.р Тошо Дончев, е назначен за началник на управлението за вътрешните етнически и национални малцинства с ранг на министър.

В друга ситуация са българите, живеещи в развитите страни от Средна, Западна Европа, Америка и Австралия. Като цяло те са сравнително добре интегрирани в обществото, благодарение на своето високо образователно равнище и професионална квалификация. Съществуват групи лица с изяви възможности в политическата, културната, научната и стопанската сфера.

Като последица от трудния преход от тоталитаризъм към демократично общество е и проблемът с новата емиграция, която през последните 10 години е около 700 000 души. Крайно наложително е - и това вече са прави на най-високо равнище (поканата на президента на България към българите от цял свят да му гостуват през м. август т.г. в Родопите, както и поканата на министър-председателя на България до по-младото поколение от новата емиграция в дните около Великден), тези млади хора да бъдат търсени, да се установи и поддържа активна връзка с тях, да се създават възможности и условия за тяхното евентуално завръщане.

Емиграционните процеси не са еднопосочни. Успоредно с тях протича и обратен процес на реемиграция (или трайно завръщане), който засега е с минимални размери - 6-7 000 души. Това са лица от български произход, предимно от държавите на ОНД (Казахстан, Таджикистан, Украйна, Крим, Молдова). Нашите сънародници, които са и демографски резерв на нацията, се преселват често пъти по-принуда или вътрешна необходимост - рогова, духовна. В тези случаи те трябва да бъдат приютени от родината. Това се прави и досега, но този изключително важен и сложен социален проблем се нуждае от цялостна нормативна уредба. Агенцията за българите в чужбина (АБЧ) представи на вниманието на министър-председателя проект за стратегия за трайно завръщане на българи в родината.

Работата с българите в чужбина не е по силите нито в компетенциите само на едно ведомство, а на различни по степен и място държавни органи и неправителствени организации. В съответствие със своите функции и задачи, определени съгласно статута ѝ, Агенцията за българите в чужбина (АБЧ) съсредоточи своята дейност в следните по-важни направления:

I. НОРМАТИВНА УРЕДБА

В Закона за гражданската регистрация, влязъл в сила през 1999 г. е включено предложението на АБЧ, според което при придобиване или възстановяване на българско гражданство лицата от български произход, ако желаят, могат да приемат бащино или фамилно име с българска наставка, както и да побългарят собственото си име (чл. 20). За вече придобилите или възстановилите българското си гражданство лица от български произход се предвижда (чл.19, ал.2) да побългарят имената си по съдебен ред, но по реда на бързите производства, без да се заплащат гържавни такси. С тези разпоредби значително се улесняват сънародниците и се опазва българската именна система.

В Закона за българското гражданство, влязъл в сила през 1999 г., чл. 35 т.1, е включено предложението на АБЧ препуските на българи за придобиване или възстановяване на българско гражданство да се решават в срок от 3 месеца и при пониски такси.

АБЧ предложи на министър-председателя и на министъра на правосъдието да се внесе в НС проект за закон, който да регламентира автоматично придобиване на българско гражданство от заселващите се в страната българи.

По Закона за чужденците в Р България е направено предложение от АБЧ до МВР за намаляване до минимум на таксите за продължаване на паспортите и другите документи за самоличност на лицата от български произход, пребиваващи у нас. Предложението е прието по принцип от министъра на вътрешните работи.

Разработен е проект на закон за заселване в България на наши сънародници в странство, които желаят или са принудени да се завърнат у нас, който определя условията и реда за установяване у нас на лица от български произход, независимо дали имат българско гражданство.

II. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С ДРУГИ ВЕДОМСТВА И ОРГАНИЗАЦИИ

С Администрацията на президента:

- Предоставени становища, мнения и справки за българските общности и за техни проблеми, свързани с официалните посещения на г-н Петър Стоянов в Украйна, Узбекистан, Азербайджан, Армения, Израел, както и по повод на посещението в България на президента на Казахстан г-н Нурсултан Назърбаев.

С Министерството на външните работи:

- Предоставени становища по отчетите за работата през 1999 г. на дипломатическите ни мисии (посолства и генерални консулства) в Украйна, Молдова, Руската федерация и Израел.

- АБЧ продължи активно да подпомага дейността на Културно-информационния център на българското национално малцинство "Цариброд" - Димитровград и филиала

му в Босилеград, Западните покрайнини, СР Югославия. Всяка седмица се предоставят на центъра периодични издания - български вестници и списания. Агенцията направи абонамент за 2000 г. за седмичници и месечни издания в областта на културата, образованието, правото и селското стопанство. Под координацията на АБЧ бе организирано снабдяването на центъра със съвременна техника, книги, справочници, художествена историческа и научна литература, аудио и видеокасети, както и провеждането на спектакли, изложби и др.

- Двете ведомства си сътрудничат активно и си разменят информация и по други въпроси, свързани с българите по света.

С Министерство на образованието и науката:

- АБЧ изрази редица становища и предложения до МОН по актуални проблеми на нашата образователна стратегия към задграничните българи и оказва конкретно съдействие за решаване на проблеми на наши сънародници от различни страни, обучаващи се в български средни и висши училища, записване, прехвърляне от една специалност в друга, специализации, аспирантури, настаняване в общежития и т.н. Продължи добрата традиция двете ведомства да организират съвместно тържественото откриване на Новата учебна година за приетите студенти от български произход от диаспората.

- АБЧ даде становища по наредбата на МОН за издаване на документи за владение на български език при получаване на българско гражданство и по други актуални въпроси.

С Министерство на правосъдието:

- Агенцията участва всяка седмица със свой представител в Междуведомствения съвет по българското гражданство.

С Министерството на културата

- АБЧ си взаимодейства при осъществяването на съвместни инициативи, свързани с международната културна дейност и по-специално с работата на Българските културни институти в съответните страни с цел привличане на нашите сънародници там. Служители на АБЧ взеха участие в Международния панаир на книгата в Лайпциг, чийто фокус за 1999 беше България. Бе подготвен и осъществен Проект за литературната дейност на българи, постоянно живеещи в Германия. В проявите (дискусии, литературни четения, срещи, представления) взеха участие известните български интелектуалци г-н Димитър Инкьов, г-жа Румяна Захариева, г-жа Цвета Софрониева и др.

С неправителствени организации:

- със съдействието на фондация "Международен център по проблемите на малцинствата и културните взаимодействия" бяха осигурени финансови средства за създаване на Интернет достъп в българските училища в Тараклия и Кишинев, Р Молдова.

- със съдействието на фондация "Бъдеще за България" и фондация "Свободна и демократична България" бяха осигурени средства за закупуване на литература за "Курс по християнска култура" за български училища в Молдова и за издаването на вестник "Български глас" в Тараклия.

- по съвместна инициатива на група русенски художници и АБЧ бе осигурена финансова помощ за г-р Марко Шукарев, председател на ДСБЮ, Иван Николов - секретар на ДСБЮ и на Злата Шукарева - ДСБЮ.

- участие в инициативния комитет "От българи за българи", създаден от наши сънародници от Босилеградско и Царибродско, осигурил помощи за нашите сънародници от Западните покрайнини.

- осигури издателска компютърна система за в."Български глас" (Тараклия), гарение от издателство "Е" - Велико Търново.

- компютърна техника за председателя на Хелзинския комитет за защита правата и свободите на българите в Югославия г-жа Зденка Тодорова.

- продължи доброто сътрудничество и бяха осъществени редица инициативи с Съюза на тракийските гружества, Дружеството за бесарабските и таврийските българи "Родолубец", Съюза "Западни покрайнини", Съюза на банатските българи, Дружеството за културни връзки с Румъния, ВМРО и т.н.

III. ПО-ВАЖНИ ПРОЯВИ

АБЧ съвместно с други институции и неправителствени структури организира:

- Във връзка с арестуването и подвеждането под съдебна отговорност на председателя на ДСБЮ г-р Марко Шукарев, по време на кризата в Косово, АБЧ организира и проведе съвместно с неправителствени организации масирана медийна кампания, протестни митинги; финансира изработването на пропагандни материали; иницира подписка в подкрепа на тенденциозно репресирания лидер на нашето малцинство в СР Югославия.

- Кръгла маса "Българите и ислямът" Със съорганизатори Софийският университет "Св. Климент Охридски", Комисията по култура и медии на Народното събрание и Фондация "Център за обмен на демократичен опит Изток-Запад". В нея участваха едни от най-изявените наши специалисти в българската османистика и ориенталистика. Кръглата маса намери широк отзвук сред академичните и обществените среди и съдейства за утвърждаването на България като страна, в която успешно се решават проблемите на вътрешните междуетнически отношения.

- Участие в Научна конференция в Кишинев, Р Молдова, по случай 100 години от рождението на Иван Мещерюк - виден изследовател на историята и културата на българи и гагаузи в Бесарабия.

- Участие в научната конференция "Българо-хърватски връзки от X до XIX век", проведена в Дубровник, Р Хърватска.

- Научна конференция за българите от Западните покрайнини, проведена в

Кюстендил и вечер, посветена на Емануил Попдимитров и 80-годишнината на Ньойския договор.

- Седма международна научна конференция "Българите в Северното Причерноморие", проведена във Велико Търново. Съорганизатори бяха ВТУ "Св. св. Кирил и Методий", Съюза на учените в България, Клуб "Отворено общество" - Велико Търново. Част от подготвителната работа бе осъществена от АБЧ, която финансира и издаването на материалите от конференцията. Самият научен форум получи висока оценка от страна на българската интелигенция и академични среди в Украйна, Молдова и Русия. Това беше отразено във вестниците "Роден край" (Одеса), "Български глас" (Таракия) и "Българска зорница" (Букурещ).

- Среща на представители на културно-просветни дружества на българи в чужбина - Пловдив '99 под патронажа на Вицепрезидента на Република България. Осъществена съвместно с Общонародната фондация "Христо Ботев" и Община Пловдив. На тази първа по рода си проява бяха обменени идеи и мнения, отнасящи се до делото и творчеството на великия поет и революционер Христо Ботев, европейските измерения на неговата личност. В програмата бяха включени промоции на изследвания и издания, посветени на 150-годишнината от рождението на бележития българин. В срещата участваха ръководители на български общности от 9 страни (СР Югославия, Румъния, Молдова, Украйна, Унгария, Словакия, Полша, Германия, Австрия), както и известни наши писатели, журналисти, учени и издатели. Срещата получи много висока оценка и беше представена подробно във вестниците "Роден край" (Одеса), "Български вестник" (Будапеща), "Българска зорница" (Букурещ), както и в медиите в София и Пловдив.

По време на конференцията бе анонсирана идеята през 2000 година България да бъде домакин на среща на наши сънародници от цял свят, посветена на проблемите на българите по света и политиката на Р България към тях. Предложението бе подкрепено представителите на структурите на българите в странство, участвали в срещата.

IV. ИЗДАТЕЛСКА И ИНФОРМАЦИОННА ДЕЙНОСТ

През 1999 г. списание "ЕК", изданието на АБЧ, предназначено специално за сънародниците ни зад граница, навърши шест години от създаването си с един сериозен актив. Неговата популярност сред българските общности в цял свят и през изтеклата година бе потвърждавана многократно чрез интереса към изданието от страна на мнозина нови кореспонденти. Важен акцент в това направление е приобщаването на все повече млади хора, представители на интелигенцията, потърсила през последно време професионална реализация в развитите страни. Те заявяват пристрастието си към културно четиво като "ЕК", подчертавайки неговата духовна мисия, толкова значима в днешния ни път към европейска интеграция.

Продължиха и срещите с изтъкнати български творци зад граница. Именитият Борис Рубашкин издаде своите "Спомени" и с наше съдействие, което и издателят му, и самият певец огласиха по националните медии. Една от основните, ревностно

поддържани цели на списанието – да запознава сънародниците ни не само с явленията в отечеството, но и да осигурява трибуна на заграничните ни културни завоевания, през изтеклата година прибави няколко именити познайници - младия диригент Росен Миланов – музикален директор на Чикагски младежки симфоничен оркестър, преподавател в Джулиард скуул и лидер на Нов симфоничен оркестър в София, акварелиста Иван Ганчев от Франкфурт, живописеца Михалис Гарудис от Солун, архитекта Дориан Морозов от САЩ, гарителката Ина Лехнер от Австрия. Специален гост на агенцията и на "Ек" бе и Княгиня Мария Луиза. На страниците на списанието намериха място и редица знаменателни събития: 111-годишнината от създаването на Софийския университет, юбилеите на Александър Добринов и на Дечко Узунов, 70-годишнината на Георги Марков и 75-илетието на музиканта Трифон Силяновски, документалният филм за Сирак Скитник, 120-годишнината от изграждането на Храм-паметника "Св Александър Невски", 25-годишнината от смъртта на певеца-актьор Стефан Воронов, Дарителската експозиция на НХГ, Изложбата "Християните от Изтока" с наше участие в Триест, 140-годишнината на акад. Александър Теодоров-Балан, Денят на бесарабските българи и др.

През миналата година *страницата на АБЧ в Интернет се превърна в самостоятелен информационен възел*, чиято продукция получи добър прием.

Възстановено бе транслирането на *електронния вариант на списание "Ек"*, както и *Образователния курс по Интернет*, запознаващ с християнските ни празници и свързаните с тях традиционни обреди, които получиха добър отзвук сред читателите на Web - страницата на Агенцията.

Излъчени бяха 26 броя от *електронния вестник на АБЧ "България днес"*. Чрез него нашите сънародници, които имат достъп до Интернет, продължиха да получават актуална и проблемна информация за целокупния живот у нас в политиката, икономиката, културата, образованието, науката, спорта, включително и за събития, свързани с българите в чужбина.

Информационният възел на Агенцията следва и може да бъде разширен и обогатен, но затова е необходимо той да започне да се осигурява технически в АБЧ.

Издаден бе уникален календар за 2000 г. с репродукции на картини, гарени на АБЧ от именити сънародници – творци в чужбина, които бе посрещнат с всеобщо одобрение.

Агенцията осъществи и пое изработката на бланки и членски карти, поръчани от ръководството на ДСБЮ в Западните покрайнини. За първи път в агенцията цялостно бе извършена предпечатна подготовка. Материалите бяха предадени готови за печат в експресни срокове и бяха предоставени чрез МВНР на нашите сънародници.

Голям успех бе осъществяването съвместно с г-жа Ани Бимбалова, представител на американската телевизионна верига СКОЛА, възможност там да се поддържат български емисии: информационни, образователни, културни. През декември 1999 година СКОЛА излъчи видеокурса по български език, предоставен от Агенцията.

Българските гружества зад граница проявяват постоянен интерес към съвременни игрални и документални филми, произведени у нас. Особено откроен е интересът към културните паметници на България: манастири, църкви, архитектурни

забележителности и пр.

Разширени бяха контактите с пресслужбите и отделите за връзки с обществеността на министерства, ведомства и средства за масова информация, свързани с проблемите на българите в чужбина. Организиран бяха десетки пресконференции и бяха публикувани в медиите много материали по актуални проблеми на българите в странство.

V. ВРЪЗКИ С БЪЛГАРСКИТЕ ОБЩНОСТИ В ЧУЖБИНА

През отчетния период АБЧ разшири географията на връзките си с българи и български общности от чужбина.

Продължи активната работа със структурите на българското национално малцинство в СР Югославия: Демократичния съюз на българите в Югославия (ДСБЮ), с Хелзинския комитет за защита правата и свободите на българите в Югославия, Хуманитарната организация "Солидарност" и с културно-информационния център на българското национално малцинство "Цариброд" - Димитровград, с филиал в Босилеград. Загълбочиха се контактите с българи от Македония и Албания. Продължи добротото сътрудничество с българските общности в Румъния (Старо Влашко и Банат), както и с Българската православна църковна община в Цариград, Турция и Българското културно дружество "Отец Паисий" в Атина, Гърция. Контактите с българите и техните сдружения в Украйна и Молдова продължиха да се развиват във възходяща линия: Огески областен център за българска култура, Културния център и гимназията в Болград, читалището и редакцията на вестник "Български глас" в Тараклия, Дружеството на българите в Запорожие, Украинско-българския многопрофилен лицей в Приморск, с г-жа Лариса Савченко, председател на Културно-информационния център на българите в Бердянск, Таврия, както и с наши сънародници от град Арциз, Украйна. Установени бяха връзки с волжки българи от Татарстан (Казан), Руската федерация - Гусман Халилов, правозащитник, председател на Конгреса на българите в Татарстан и г-жа Луиза Булгари - композитор. Срещи с кмета на българската община "Магара" във Вилнюс, Литва, г-н Иван Колев.

Разшириха се връзките с българите и техните дружества в Унгария, Чехия, Австрия, Германия, Полша, Хърватска, Словакия, Люксембург, Швеция, Белгия и др.

Независимо от недостига на средства за развитие на контактите с презокеанските български общности, все пак продължи процесът на установяване на нови връзки. Продължиха активните отношения с Българо-македонския културен център в Питсбърг, САЩ, чиито председател Пенка Френч и тази година гостува в Агенцията. Развиха се връзките и с дружеството на новата емиграция в Бостън с председател Ивета Йончева, с българи от Ню Йорк, Чикаго, Лос Анжелис, Сан Франциско, Санта Фе. Продължиха контактите с българо-канадската културна асоциация в Монреал и с дружествата на българите в Отава и Торонто.

Обогатен бе архивът на Агенцията с документи и фотодокументи, свързани с историята и празниците на българите в Берисо и Комодоро Ривадавия, Аржентина и

фотоматериали от землячеството в Мексико. Курсът "Говорите ли български?" бе изпратен в Хавана и Сантяго де Чили.

Българите в Австралия остават в разпокъсани, често противопоставени дружества /в Мелбърн, Сидни/, поради това не са регистрирани като самостоятелна националност в Австралийския съюз. Това е причината те да не могат да ползват субсидии, които дават централната власт, щатските и общинските власти в Австралийския съюз на отделните изявени народности.

Тежко е положението с българските църкви в Австралия, които са изоставени без никаква издръжка и там върви процес на македонизация. АБЧ продължава да оказва съдействие на българските дружества в Австралия, но поради ограничените си финанси не е в състояние да предприеме по-мощни инициативи за преодоляване на натрупаните проблеми.

Бе установена връзка с българското дружество от Нова Зеландия с представител Елена Узунова, за чието училище бяха осигурени безплатно учебници от Министерството на образованието и науката.

VI. ХУМАНИТАРНА, КУЛТУРНА И АДМИНИСТРАТИВНА ПОМОЩ

През годината чувствително нараснаха исканията за хуманитарна помощ и съдействие. Във връзка с кризата в Косово - СР Югославия, АБЧ със съгласието на Министерството на финансите предостави парични помощи на четирима наши сънародници от ръководствата на ръководствата на българските организации в Западните покрайнини в размер на 7700 лева.

Със съдействието на наши фирми от фармацевтичната и хранително-вкусовата промишленост: "Биовет" Аг - Пещера, "Медика" АД - Сандански, "Крафт Якобс Сушарг" - Свояе, бяха събрани лекарства и продукти от първа необходимост за населението в Царибродско и Босилеградско.

От фонда на АБЧ и чрез дарения от неправителствени организации и частни лица бяха осигурени книги, касети, видеопродукти, филми, традиционни национални костюми, комплекти от видеокурса по български език на клубовете и общностите в Украйна, Крим, Молдова, Русия, Литва, Румъния, Унгария, Полша, Словакия, Турция, СР Югославия, Германия, Люксембург, САЩ, Канада, Куба, Аржентина, Венецуела, Мексико, Чили, Австралия, Нова Зеландия, както и на много българисти и приятели на България от цял свят.

Подпомогнати бяха стотици българи от чужбина при решаване на техни административни, правни, имуществвени, наследствени и лични проблеми.

* * *

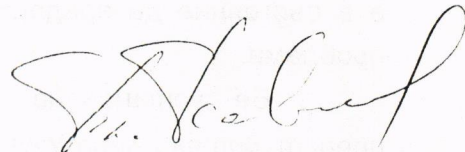
Анализът на досегашната работа, натрупаният опит, примерът на други подобни нам страни с националноотговорна политика спрямо сънародниците им, живеещи извън държавните им граници, налагат необходимостта от създаването на трайна нормативна основа, активизирането на информационната и координационната

гейност, институционализирането на проблемите на българите по света.

Изразяваме убеждението си, че въвеждането на нова структура - Държавна агенция за българите в чужбина, и издигането на ранга ѝ в системата на изпълнителната власт ще допринесе за реализирането на единна държавна стратегия спрямо нашите сънародници, която би могла да бъде по-ефективна и по-цялостна само с координираните сили и действия на различните по степен и компетенция държавни органи. Последователното осъществяване на задачите в тази насока ще спомогне за запазването и развитието на етнокултурната идентичност, за духовното приобщаване на сънародниците ни към родината, за създаване на положителен образ и доверие към България.

Председател :

Доц. Пламен Павлов